

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2005-2006

23 november 2005

VERZOEKSCHRIFT

over het Verdrag tot vaststelling van een Europese Grondwet

VERSLAG

**namens de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden,
Internationale Samenwerking en Toerisme
uitgebracht door mevrouw Anne Marie Hoebeke en de heer John Vrancken**

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Karim Van Overmeire.

Vaste leden:

de heren Stefaan Sintobin, Roland Van Goethem, Luk Van Nieuwenhuysen, Karim Van Overmeire, John Vrancken;

de dames Sabine Poleyn, Miet Smet, de heren Luc Van den Brande, Johan Verstreken;

mevrouw Stern Demeulenaere, de heer Jaak Gabriels, mevrouw Anne Marie Hoebeke;

de heren Gilbert Bossuyt, Bart Caron, Jan Roegiers.

Plaatsvervangers:

mevrouw Agnes Bruyninckx, de heer Werner Marginet, mevrouw Marie-Rose Morel, de heer Christian Verougstraete, mevrouw Linda Vissers;

de heren Hubert Brouns, Ludwig Caluwé, Stefaan De Clerck, mevrouw Trees Merckx-Van Goey;

de heren Jean-Marie Dedecker, Louis Bril, Marc van den Abeelen;

de heren Kurt De Loor, Jacky Maes, mevrouw Gracienne Van Nieuwenborgh.

Toegevoegde leden:

de heer Eloi Glorieux;

de heer Jan Loones.

INHOUD

	Blz.
1. Procedure.....	4
2. Toelichting van de inhoud van het verzoekschrift door de eerste ondertekenaar, de heer Jef Sleenckx	4
2.1. Historiek van het initiatief	4
2.2. Motieven voor het indienen van een verzoekschrift.....	5
2.3. Steun uit andere landen voor het verzoekschrift	6
2.4. Elementen van het verzoekschrift.....	7
A. Geen overhaaste goedkeuring van de Europese Grondwet omwille van de bezorgdheid over het democratisch gehalte ervan en omwille van de nood aan een maatschappelijk debat hierover	7
B. Vraag naar een beleidsvoorbereidende raadpleging.....	9
C. Vraag naar tegensprekelijke hoorzittingen in het parlement	10
2.5. Bij wege van besluit.....	11
3. Bespreking van het verzoekschrift.....	11
4. Conclusie	15
Bijlage: Tekst van het verzoekschrift van de heren Jef Sleenckx, Georges Debunne en Lode Van Outrive over het Verdrag tot vaststelling van een Europese Grondwet	17

DAMES EN HEREN,

In de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme werd op datum van dinsdag 8 november 2005 het verzoekschrift van de heren Jef Sleenckx, Georges Debunne en Lode Van Outrive over het Verdrag tot vaststelling van een Europese Grondwet behandeld. Gezien het hier tegelijk ook om een door 15.000 handtekeningen ondersteund collectief verzoekschrift ging, werd de eerste ondertekenaar van het verzoekschrift, in casu de heer Jef Sleenckx, voormalig parlementslid, gehoord door de commissie.

1. PROCEDURE

De *voorzitter* licht eerst de procedure toe. Op datum van 15 juni 2005 werden respectievelijk door de heren Jef Sleenckx, Georges Debunne en Lode Van Outrive verzoekschriften ingediend over het Verdrag tot vaststelling van een Europese Grondwet. Aangezien de tekst van deze verzoekschriften identiek was, werden ze voor wat de behandeling betreft gegroepeerd tot één enkel verzoekschrift, dat op 22 juni 2005 ontvankelijk werd verklaard door de voorzitter van het Vlaams Parlement, die het voor behandeling toewees aan de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme. Initieel ging het hierbij dus om een individueel verzoekschrift [ingeschreven als verzoekschrift 59 (2004-2005)]. De termijn voor behandeling van dit verzoekschrift ging, overeenkomstig de vigerende regelgeving, in op de datum van indiening (zijnde 15 juni 2005). Deze termijn belooft zes maanden (eventueel éénmaal te verlengen met drie maanden). Door de zaak te bespreken op datum van 8 november 2005 bleef de commissie derhalve ruim binnen het haar toegemeten tijdsbestek.

Daarenboven werden er op datum van 30 september 2005 bij dit verzoekschrift nog eens 15.000 handtekeningen ingediend, die in ontvangst werden genomen door de toenmalige secretaris-generaal van het Vlaams Parlement, de heer Wim Tessier. Hierdoor kreeg het de status van collectief verzoekschrift. De indieners van het oorspronkelijke verzoekschrift werden hierdoor insgelijks beschouwd als de eerste ondertekenaars van het collectieve verzoekschrift.

Aangezien het oorspronkelijke verzoekschrift werd ingediend voorafgaandelijk aan de inwerkingtreding van de nieuwe procedure voor de behandeling van verzoekschriften (die inging begin augustus 2005),

bleef de oude procedure nog van toepassing (in casu: het bijzonder decreet van 6 juli 2001 houdende regeling van het recht om verzoekschriften bij het Vlaams Parlement in te dienen en het decreet van 6 juli 2001 houdende nadere regeling van het recht om verzoekschriften bij het Vlaams Parlement in te dienen – beide gewijzigd op 8 juli 2005). Onder deze oude procedure dienden twee verslaggevers te worden aangeduid: één behorende tot de fracties die de meerderheid uitmaken en één behorende tot de fracties die de oppositie vormen.

2. TOELICHTING VAN DE INHOUD VAN HET VERZOEKSCHRIFT DOOR DE EERSTE ONDERTEKENAAR, DE HEER JEF SLEECKX

De heer *Georges Debunne*, die mee tot de indieners en eerste ondertekenaars van het verzoekschrift behoort en ook mee de handtekeningenactie rond dit verzoekschrift heeft opgezet, merkt ten inleidenden titel op dat hij, sinds de drempel van de 15.000 handtekeningen bereikt werd, nog duizenden bijkomende handtekeningen ontvangen heeft. Al heel wat meer dan 15.000 mensen ondersteunen nu dus dit verzoekschrift.

De heer *Jef Sleenckx* merkt op dat hij graag in het publiek had gezeten, om te luisteren naar Georges Debunne bij de toelichting van het verzoekschrift waarvan hij aan de basis ligt. Hij zou met brio uiteengezet hebben waarom de burger zijn zeg moet hebben over het Europees grondwettelijk verdrag. Helaas heeft de heer Debunne het om medische redenen moeilijk om een en ander onder woorden te brengen. Hij heeft daarom aan de heer Sleenckx gevraagd zijn stem te lenen en in naam van Lode Van Outrive, Georges Debunne en zichzelf de redenen uiteen te zetten die hen ertoe brachten niet alleen een verzoekschrift in te dienen, maar bovendien, met de hulp van een aantal medestanders en geestesgenoten uit de syndicale en sociale bewegingen, in de zomermaanden het land rond te trekken en duizenden burgers aan te spreken en ze te vragen met hun handtekening een duidelijke boodschap mee te geven aan de Vlaamse volksvertegenwoordiging.

2.1 Historiek van het initiatief

De heer Sleenckx geeft ten eerste een overzicht van de redenen waarom het huidige verzoekschrift werd ingediend. Als burger is hij erg geïnteresseerd in het

politieke gebeuren in het algemeen, dit geldt zowel de Belgische als de internationale politiek. Dit zal volgens de spreker wel deels gegroeid zijn vanuit zijn verleden. Hij was namelijk gedurende meer dan 20 jaar parlements lid.

De heer Sleenckx was zeer tevreden dat er eindelijk een Europese Grondwet zou komen, want een politieke entiteit zoals de Europese Unie, die momenteel bestaat uit 25 landen en waarschijnlijk nog gaat aangroeien, telt reeds ongeveer 450 miljoen inwoners. Het is duidelijk dat een dergelijke politieke entiteit een grondwet nodig heeft om goed en democratisch te kunnen functioneren. Wat hem wel wat stoorde was dat de opstelling van deze Europese Grondwet via een “Conventie” verliep (die van februari 2002 tot juli 2003 bijeenkwam) en niet via een constituant zoals gebruikelijk. Maar dat nam hij er voorlopig dan maar bij.

Eindelijk zou er dus een grondwet komen. De spreker was er zeer gerust in dat de talrijke politici op de diverse niveaus – die de democratie toch hoog in het vaandel voeren – er wel zouden voor zorgen dat alles zou verlopen zoals het dient te verlopen voor een grondwet. De spreker merkt op dat hij zich beschermd voelde.

Hij was er gerust in, tot de talrijke, soms zeer heftige debatten die hij via internet tussen de voor- en tegenstanders van de grondwet zowel in Frankrijk als in Nederland kon volgen. Wat hem opviel was dat de tegenstand niet alleen uit verschillende extreme hoeken kwam, maar ook van zeer gematigde democraten. Zowel in Frankrijk als in Nederland werd de grondwet via referenda verworpen. Dit verontrustte de spreker zeer erg, zodat hij zich mij meer en meer ging verdiepen in een aantal grondwetartikels.

2.2 *Motieven voor het indienen van een verzoekschrift*

Toen hem verzocht werd om samen met Georges Debunne en Lode Van Outrive een verzoekschrift neer te leggen, heeft hij niet getwijfeld. De redenen daarvoor waren de volgende. De spreker vond het ten eerste maar normaal dat ook bij ons de mensen zouden moeten weten wat er eigenlijk in de Europese Grondwet staat. Dit is een democratisch recht en geen voorrecht van experts alleen, het gaat hier immers om een grondwet. Een grondwet is toch een basispact dat gesloten wordt tussen de mensen en de regeerders. Het is omdat de mensen dit pact hebben goedgekeurd

dat ze aanvaarden om de wetten te gehoorzamen. Via dit pact verwerft de autoriteit haar legitimiteit. Dit pact moet de mensen beschermen tegen onrecht en willekeur, niet meer en niet minder. Daarom vragen de indieners van het verzoekschrift samen met de meer dan 15.000 ondertekenaars van de petitie, dat er een diepgaand debat zou komen vooraleer het verdrag hier desgevallend goedgekeurd wordt.

De spreker vraagt dat voor- en tegenstanders hun standpunten via hoorzittingen in het parlement zouden kunnen vertolken, zodat het Vlaams Parlement de spreekbuis kan zijn van de wensen van de bevolking. De spreker onderstreept dat de Europese kalender minstens nog een jaar de tijd geeft. Het hoeft dus niet zeer snel te gaan, er is voldoende tijd om het een en ander te organiseren.

De indruk bestaat onmiskenbaar dat alles zeer snel moet worden afgehandeld. De heer Sleenckx meent meer bepaald dat er heel wat druk wordt uitgeoefend om toch maar snel de Europese Grondwet goed te keuren. Bij iets dermate fundamenteel als een grondwet is snelheid nochtans allesbehalve goed. Na de debatten in het parlement en na de publieke debatten zou kunnen overgegaan worden tot een referendum, zodat de burgers met kennis van zaken hun ja- of neen-stem zouden kunnen uitbrengen.

Het blinde vertrouwen van de spreker in het democratisch verloop van een en ander werd ten tweede ook in vraag gesteld toen hij vernam wie de andere indieners van het verzoekschrift waren: Georges Debunne en Lode Van Outrive. Georges Debunne is een monument voor het Europa van de werknemers. Hij is vele jaren voorzitter geweest van het Europees Verbond van Vakverenigingen, met meer dan 60 miljoen leden, en van het Ferpa (Europese Federatie van gepensioneerden en ouderen). Hij schreef ook het boek “Wanneer een sociaal Europa?”. Hij is dus een kenner bij uitstek van het reilen en zeilen van Europa en zijn instellingen, een man met heel wat ervaring, een persoonlijkheid in Europese aangelegenheden, als het ware het symbool voor een sociaal Europa. Hij mocht trouwens dit jaar nog de prijs van de democratie in ontvangst nemen. Lode Van Outrive is professor emeritus en gewezen Europees parlements lid, ook hij is dus een Europakenner bij uitstek.

De spreker besluit dat de beslissing van twee dergelijke Europese zwaargewichten om over de Europese Grondwet verzoekschriften in te dienen, enkel

gebaseerd kan zijn op een weloverwogen en grondig gemotiveerde opinie.

Verder wensen de indieners nog duidelijk te stellen dat zij in naam van meer dan 15.000 mensen spreken, die de petitie lijst hebben ondertekend om een debat te krijgen op een zo breed mogelijke schaal. Deze handtekeningen werden opgehaald van Oostende tot Luik en van Charleroi tot Lanaken, in bedrijven, op de Gentse feesten, op Rimpelrock en tijdens syndicale bijeenkomsten. Ter plekke werd er met de mensen in vele gevallen grondig van gedachten gewisseld over de Europese Grondwet, wat niet altijd gemakkelijk was aangezien dat vaak ook de eerste gelegenheid was waarbij ze er iets meer van vernamen. Het was dan ook sneller gezegd dan gedaan om meer dan 15.000 geldige handtekeningen bij mekaar te halen van mensen die nog nooit of zeer weinig van een Europese Grondwet hadden gehoord. De meeste mensen die daarover werden aangesproken, hadden als commentaar dat ze eigenlijk niets van die grondwet kenden maar dat ze toch minstens wilden weten wat er precies in staat. Ze hadden over de parlementaire besprekingen niets vernomen. Mensen voelden zich gerold en gechoqueerd omdat hun mandatarissen hen eigenlijk niet vertellen wat in de Europese Grondwet staat. Als ex-parlementair, als democraat, Vlaming en Belg voelt de heer Jef Sleetckx plaatsvervangende schaamte over wat in de Belgische senaatscommissie is gebeurd: er waren hoop en al slechts drie leden aanwezig en men heeft vlug mensen moeten opbellen om geldig te kunnen stemmen. Waarbij men niet uit het oog mag verliezen dat het hier toch over een grondwet gaat die zal bepalen hoe de Europeanen in de toekomst zullen leven en werken en in welk milieu ze zullen terecht komen.

Het was zeer duidelijk: de overgrote meerderheid van de ondertekenaars wilde ingelicht worden over die grondwet, anderen zegden gewoon dat zij tegen de grondwet waren, nog anderen – en dat waren er niet weinig – wensten zich uit te spreken via een referendum, nadat zij voldoende geïnformeerd waren. En zowat alle ondertekenaars waren het erover eens: alleen als er publieke debatten komen, zoals bijvoorbeeld in Frankrijk, kan men aan de hand van de argumenten van voor- en tegenstanders voor zichzelf een standpunt bepalen. Er werd vaak ook verwezen naar de haast heimelijke manier waarop de Europese Grondwet werd goedgekeurd in de andere parlementen van ons land. Velen hebben de petitie

ondertekend omdat dit de kans op een verhelderend maatschappelijk debat vergroot.

De indieners van het verzoekschrift hebben ook kunnen vaststellen dat velen hun persoonlijke bekommernissen rond het huidige project van de Europese Unie deelden: zij menen namelijk dat deze grondwet moet verworpen worden, omdat deze, met de woorden van Georges Debunne, gevaarlijk is. De heer Sleetckx beseft daarbij zeer goed dat voor of tegen niet het onderwerp is van zijn verzoekschrift. Maar hij wil de commissieleden wel meegeven dat tijdens zijn petitie-slag – waarbij hij met duizenden mensen gesproken heeft – velen de EU bleken te associëren met een project voor de big business, met sociale achteruitgang, met vrijheid voor de markt in plaats van voor de burger. De heer Sleetckx raadt de commissieleden aan daar ook eens met de mensen over te praten.

2.3 *Steun uit andere landen voor het verzoekschrift*

De heer Jef Sleetckx wijst er verder nog op dat ook in Frankrijk, Duitsland, Nederland en Luxemburg een “Europese oproep tot steun aan het verzoekschrift-Debunne” circuleerde, die door duizenden ondertekend werd en aan de heer Debunne werd overgemaakt via e-mail en andere kanalen. Georges Debunne is immers jarenlang het symbool geweest van het sociale Europa. Deze handtekeningen zijn uiteraard niet bij die 15.000 bijgeteld. De indieners van het verzoekschrift zijn er trouwens mee gestopt toen ze meer dan 15.000 geldige handtekeningen hadden.

Onder de ondertekenaars van de “Europese oproep tot steun” vinden we diverse vooraanstaande politieke leiders zoals Henri Emmanuelli van de Franse PS, Marie-Georges Buffet, voorzitter van de Parti Communiste Français, Francine Bavay van de Franse Groenen, heel wat academici, syndicalisten en gewone burgers. De heer Sleetckx drukt daarbij de hoop uit dat de leden van deze commissie zijn voldoening delen over deze Europese belangstelling voor het grondwetdebat in Vlaanderen. Het zou een uitstekende kans zijn om gestalte te geven aan de idee van “wat we zelf doen, doen we beter”. Het is overigens niet moeilijk om qua democratisch gehalte het debat in Vlaanderen op een veel hoger niveau te voeren dan in de federale en andere gewestelijke assemblees. De heer Sleetckx roept de parlementsleden op door publieke debatten en hoorzittingen over de Europese

Grondwet de fameuze kloof tussen burgers en politici voor een stukje dicht te rijden.

2.4 Elementen van het verzoekschrift

A. Geen overhaaste goedkeuring van de Europese Grondwet omwille van de bezorgdheid over het democratisch gehalte ervan en omwille van de nood aan een maatschappelijk debat hierover

De heer Sleetckx legt vervolgens uit waarom hij zich, samen met duizenden medeburgers, grote zorgen maakt om het democratisch gehalte van het Europees project zoals het uiteengezet wordt in de grondwet, en waarom zij er een diepgaand maatschappelijk debat over willen, waarin niet alleen voorstanders maar ook tegenstanders aan het woord komen, en woordvoerders van sociale en democratische organisaties.

Het eerste wat opvalt als men de Europese Grondwet bekijkt, is zijn dikte: 482 pagina's. Daarmee worden alle records gebroken worden: dat is uniek in de wereld. Daar komt nog een veelheid van verwijzingen bij, die de tekst eenvoudigweg onleesbaar maakt voor de gemiddelde burger – waartoe de heer Sleetckx zichzelf ook rekent. Eigenlijk is de grondwet alleen leesbaar voor experts, en dan nog: zelfs zij discussiëren met elkaar over een aantal punten. Het kan toch niet de bedoeling zijn dat een grondwet door de bevolking niet kan gelezen worden. Het eerste principe van grondwettelijk recht is: een grondwet moet een leesbare tekst zijn. De reden van haar dikte blijkt overduidelijk uit de inhoudstafel: meer dan 70 procent van de 448 artikels bevinden zich in deel III en handelen over een welbepaald beleid dat zou moeten gevoerd worden.

Dat brengt de spreker bij het tweede principe van grondwettelijk recht: een grondwet legt niet de ene of andere politiek op, ze laat het politieke debat toe zonder de uitkomst ervan te bepalen. Een grondwet is noch socialistisch, noch liberaal, noch katholiek. Een grondwet is niet vooringenomen maar maakt het politieke debat mogelijk. Ze staat boven het politieke debat. Een grondwet moet alleen de spelregels vastleggen maar bepaalt natuurlijk niet het spel. Deze grondwet is op zijn minst partijdig. De voorzitter van de Europese Conventie, de heer Giscard d'Estaing, zal dit uiteindelijk ook ingezien hebben, want hij beweerde dat men dit derde deel niet moet lezen.

De heer Sleetckx geeft één voorbeeld uit de grondwet. Deel I, artikel 3, punt 3, stelt : “De unie zet zich in voor de duurzame ontwikkeling van Europa, op basis van een evenwichtige economische groei en van prijsstabiliteit, een sociale markteconomie met een groot concurrentievermogen die gericht is op volledige werkgelegenheid en sociale vooruitgang, en van een hoog niveau van bescherming en verbetering van de kwaliteit van het milieu”.

Men neemt hier dus zonder meer aan dat een “evenwichtige economische groei”, “volledige werkgelegenheid” en “sociale vooruitgang” verenigbaar zijn met “een sociale markteconomie met een groot concurrentievermogen”. De heer Sleetckx meent dat daarover ten minste moet kunnen worden gediscussieerd: wat verstaat men daaronder, welke repercussies heeft dat voor de burgers?

De spreker wijst er verder op dat ditzelfde dogma ook aan de basis ligt van de Lissabonstrategie: welvaart door meer en meer concurrentie. Om de werkgelegenheid te bevorderen moet de Europese Unie tegen 2010 de meest concurrerende en dynamische kenniseconomie ter wereld worden. Daarvoor worden ook concrete doelstellingen geformuleerd. De arbeidsparticipatie bij de beroepsbevolking van 15 tot 65 jaar moet opgetrokken worden tot 70 procent tegen 2010, terwijl men in Vlaanderen nota bene toch verondersteld wordt tot 18 jaar naar school te gaan. De arbeidsparticipatie van de 55-plussers moet tot 50 procent opgetrokken worden. Daarom werd op de top van Barcelona in 2002 de pensioenleeftijd met vijf jaar opgetrokken. De loonkost moet verlagen, onder andere door de modernisering van de sociale zekerheid. Wat houdt dat precies in? Wat betekent dat concreet voor de werknemer, de zieke, de oudere en de gepensioneerde? Het is absoluut noodzakelijk om hierover een publiek debat te voeren. De dienstensector moet volledig geliberaliseerd worden. Lissabon is dus een poging om de arbeidsmarkt op zijn Amerikaans te hervormen. Vraagt dit geen diepgaand debat? Vanaf de eerste artikels wordt de “vrije en onvervalste mededinging” al in de grondwet ingeschreven. De grondwet bepaalt dus niet alleen de regels van het politieke spel maar ook het spel zelf. Waarom zou het politieke debat over eventuele alternatieven nog doorgaan als elk alternatief uitdrukkelijk wordt verboden in de opperste tekst?

Dat leidt de heer Sleetckx tot het derde principe van grondwettelijk recht: een democratische grondwet is herzienbaar. Alle volkeren ter wereld die in een

democratie leven, kunnen hun grondwet herzien. Een grondwet moet weliswaar een zeker houvast en een zekere stabiliteit bieden en niet willekeurig kunnen aangepast worden aan de noden van het moment. Maar ze mag geen juridische grendel betekenen op elke evolutie in de maatschappelijke inzichten of verhoudingen.

Welnu, om deze Europese Grondwet, eenmaal goedgekeurd, te herzien, is dezelfde procedure nodig als waarmee hij tot stand kwam: groen licht van de Europese Raad, bijeenroepen van een Conventie die een ontwerp voorlegt aan een intergouvernementele conferentie, akkoord van de intergouvernementele conferentie, ratificatie door de 25 – of zelfs meer – lidstaten. Om één komma van deze tekst te wijzigen, is een unanimité van de regeringen nodig en daarna de unanimité van de volkeren (parlementen of referenda) om te ratificeren. Deze dubbele unanimité is een waarborg voor de onaantastbaarheid van de grondwettekst. Concreet betekent dit dat indien een grote meerderheid Europeanen haar hoogste wet wenst te veranderen, zij dat niet zou kunnen. Dit is onrustwekkend. Dit is onaanvaardbaar voor een grondwet en het zou een unicum zijn in de wereld.

Het vierde principe van grondwettelijk recht is dat een democratische grondwet beschermt tegen willekeur door de scheiding der machten (wetgevende, uitvoerende en rechterlijke macht) en de onderlinge controle der machten. Om mensen tegen tirannie te beschermen, is het dus essentieel om eerst de machten te scheiden en dan de controle der machten te organiseren. Geen verwarring der machten en geen macht zonder tegenmacht. Het parlement maakt de wetten, maar voert ze niet uit. De regering voert de wetten uit maar kan ze zelf niet schrijven. Zo heeft geen enkele macht de middelen om op zijn eentje zijn wil op te leggen. Aan de andere kant, als één der machten oordeelt dat een andere macht een onaanvaardbaar gedrag vertoont, kan hij deze tot de orde roepen: het parlement kan de regering doen vallen en de regering kan het parlement ontbinden. Elke macht weet zich gecontroleerd. Dit is essentieel in de democratie.

Hoe zit het op dat vlak met de Europese Grondwet? Voldoen de instellingen zoals beschreven in de Europese Grondwet aan deze principes? Een eerste vaststelling is dat de Raad van de Europese Unie op alle terreinen wetgevende bevoegdheid heeft, terwijl het geen verkozen orgaan is en bovendien de wetgevende macht combineert met de uitvoerende. Het principe van de scheiding der machten wordt hier dus manifest overtreden, evenals het principe dat de

wetgevende bevoegdheid toekomt aan een verkozen lichaam.

Ten tweede heeft het enige verkozen lichaam, het Europees Parlement, slechts een zeer gebrekkige wetgevende bevoegdheid. Hoeveel mensen weten dat een lid van het Europees Parlement zelf geen wetsvoorstellen kan doen? Tijdens hun rondgang hebben de indieners van het verzoekschrift vastgesteld dat een groot deel van de ondervraagden dat niet bleken te weten en daarover verbolgen waren: het zijn toch alleen de verkozenen die het initiatief hebben om wetten te maken? Maar het wetgevende initiatiefrecht inzake communautaire materies ligt bij de Europese Commissie en bij haar alleen: wat voor een parlement is dat als een lid geen wetsvoorstel kan doen? Wat zou men denken van het nationaal parlement waar de volksvertegenwoordiging alleen kan stemmen over ontwerpen van de regering? Het Europees Parlement is bovendien slechts bevoegd in sommige materies: heel belangrijke, zoals het buitenlands beleid, defensie, fiscaliteit en vele andere, zijn daarvan uitgesloten. Het Europees Parlement kan dus alleen stemmen over een beperkt aantal materies, en enkel over voorstellen van de Commissie, maar dan is het nog steeds een gedeelde bevoegdheid met de Raad. Het betreft hier de medebeslissingsprocedure: in feite een veto-recht. Dat is iets, maar als wetgevend instrument is het toch erg primitief. Het is meer dan overduidelijk dat het niet het Europees Parlement is dat de Europese wetten maakt. Er zijn ook nog een hoop materies waar het Parlement alleen om advies gevraagd wordt, zonder enige bindende waarde.

Bovendien voert de grondwet een soort “wetten die geen wetten zijn” in: rechtshandelingen, niet zijnde wetgevingshandelingen, die aan de Raad en de Commissie bevoegdheden geven die in feite alleen een wetgevende macht toekomen. Het geheel is daarbij nog zeer chaotisch en ondoorzichtig, zodat alleen een superbrein kan weten wie in de EU voor wat bevoegd is, volgens welke procedure, welk soort meerderheid enzovoort, ook al had de grondwet als opdracht de hele Europese constructie begrijpelijk te maken. Ondoorzichtigheid is hier troef. Dit kan door handige politici ook misbruikt worden. De heer Slegers richt zich nu specifiek tot Groen! Men kan immers zeggen dat het Parlement volgens grondwetsartikel 234 (deel III) meebeslist over het milieubeleid. Dat is correct, maar het tweede lid van dit artikel somt meteen ook een hele reeks uitzonderingen op, niet van de minste, waar de Raad alleen over beslist. Ook inzake de sociale politiek, de landbouwpolitiek, de handelspolitiek

enzovoort komt het parlement wel ergens aan bod maar worden de doorslaggevende beslissingen elders genomen. Dat zijn materies die volgens de heer Jef Sleenckx uitvoerig aan bod moeten komen in de hoorzittingen tussen voor- en tegenstanders.

De Europese Commissie is volgens de spreker een onverkozen bureaucratie die door de regeringen wordt aangeduid, maar ze heeft, zoals reeds gezegd, het monopolie op het wettelijk initiatiefrecht in de communautaire wetgeving. Ze heeft bovendien een grote macht die de Raad aan haar delegerde, bijvoorbeeld op het vlak van het mededingingsbeleid.

Dan is er nog de Europese Raad van staats- en regeringsleiders: ook een onverkozen orgaan, dat niet door de kiezer kan gesanctioneerd worden, maar dat wel de grote lijnen van het hele beleid uitzet.

Volgens het vijfde principe van het grondwettelijk recht kent een democratische grondwet aan de burgers een reeks rechten toe, individuele zowel als sociale. Over het opnemen van het “Handvest van de Grondrechten” in de Europese Grondwet werd veel ophef gemaakt en was men zeer tevreden. Nochtans moet men geen specialist zijn om vast te stellen dat dit Handvest een zeer beperkte draagwijdte heeft. Het richt zich immers niet tot de burgers, maar tot de instellingen, organen en instanties van de Unie en tot de lidstaten voor zover zij het recht van de Unie ten uitvoer brengen. Er vloeien ook geen nieuwe bevoegdheden of taken voor de EU uit voort. De heer Sleenckx verwijst hierbij naar deel II, artikel 111.

Bovendien, telkens men meent dat er toch Europese rechten in de maak zijn, botst men op dezelfde formule: “volgens de nationale wetten”, of: “volgens de nationale wetgevingen en praktijken”. Op die manier wordt bijvoorbeeld geen enkele doorbraak gerealiseerd op het vlak van het grensoverschrijdend of Europees stakingsrecht. De heer Sleenckx verwijst dienaangaande naar deel II, artikelen 87, 88, 95 en 96.

De grondwet bevat op het vlak van de grondrechten ook een hoop holle fraseologie. Hoe moet men anders het “recht te werken” interpreteren? Het recht op arbeid zou wat anders geweest zijn. Dat hangt immers samen met een hele maatschappelijke arbeidsverhouding, waarin verplichtingen van de werkgevers en sociale zekerheid en de collectieve belangenvereniging zijn opgenomen. Het recht te werken daarentegen is een verglijding naar het terrein van de individuele vrijheid. En dat is waar het patronaat de

arbeid wil hebben: een contract tussen twee partijen, die vrij de bepalingen ervan vastleggen, zonder collectieve arbeidsovereenkomsten of bemoeienis van de vakbonden, kortom werk op zijn Amerikaans. Zeker, er is ook het recht op een beperking van de maximumarbeidsduur. Maar zonder enige precisering is de huidige arbeidstijdrichtlijn ook een beperking van de maximumarbeidsduur; ze laat wel werkweken van 70 uur toe. Daarover moet gediscussieerd worden, zodat men weet wat nu precies bepaald wordt met de arbeidstijdrichtlijn. Nu is ze voor allerlei interpretaties vatbaar. De heer Sleenckx verwijst terzake naar deel II, artikel 91. Daarom dringen de indieners er bij de commissie op aan om zeker de punten 1 en 3 van hun verzoekschrift in te willigen: er is immers duidelijkheid nodig.

Opdat rechten zouden kunnen uitgeoefend worden, moet de overheid ook instrumenten hebben. Daaronder horen volgens de heer Sleenckx ook openbare diensten, die los van commerciële belangen een universele dienst kunnen verlenen aan alle burgers, volgens modaliteiten die niet door de markt maar door de gemeenschap worden bepaald. Welnu, de Europese Grondwet bevestigt de neoliberale politiek van de EU: openbare diensten worden niet erkend, er zijn alleen “diensten van algemeen economisch belang” die aan de concurrentieregels moeten onderworpen zijn. De heer Sleenckx zou wel eens willen weten wat nu eigenlijk de interpretatie daarvan is. Hierover bestaat zelfs tussen de Europese parlementsleden een grote discussie. Hijzelf verschilt hierover van mening met de sp.a. Mevrouw Anne Van Lancker, socialistisch Europarlementslid, verfoeit hem daarvoor. Hoorzittingen en publieke debatten zijn absoluut nodig.

Ook op het vlak van de grondrechten blijkt de Europese Grondwet dus helemaal niet de verwachtingen in te lossen.

B. Vraag naar een beleidsvoorbereidende raadpleging

In punt 2 van het verzoekschrift wordt gesteld : “Wij menen dat het in dit verband nuttig zou zijn om de mogelijkheid van een beleidsvoorbereidende raadpleging opnieuw in overweging te nemen. Wij zijn er, samen met vele anderen, van overtuigd dat een fundamentele tekst met verregaande implicaties als het voorliggende Europees grondwettelijk verdrag door de burgers rechtstreeks moet goedgekeurd worden, en dat de representatieve weg onvoldoende legitimiteit verleent.”.

De heer Sleenckx merkt in dit verband op dat zelfs een volksraadpleging slechts één element zou mogen zijn in een democratisch tot stand gekomen grondwet. Het tekstontwerp zelf zou het resultaat moeten zijn van een democratisch gelegitimeerde constituante, wat bij de Europese Grondwet helemaal niet het geval was. De Europese Conventie was immers het resultaat van regelingen onder partijen en regeringen, en werd bovendien gedomineerd door een zeer autoritair presidium. De ontwerptekst werd vervolgens gewijzigd in geheime besprekingen door een IGC, een orgaan dat ook niet blaakt van democratische legitimiteit.

De indieners van het verzoekschrift pleiten dus niet alleen voor een volksraadpleging omdat een basistekst met grondwettelijke allures überhaupt door het volk moet aanvaard worden, maar ook omdat dit in het geval van het Europees Grondwettelijk Verdrag een laatste grendel is tegen een ondemocratisch tot stand gekomen document dat door regeringen aan de bevolking dreigt opgedrongen te worden.

Volgens de heer Sleenckx is punt 2 van het verzoekschrift trouwens nog erg minimalistisch geformuleerd. De indieners hebben het over een “beleidsvoorbereidende raadpleging” omdat ze niet onmiddellijk in hun democratisch elan wensten gefnuikt te worden door de zogezegde grondwettelijke bezwaren tegen een volksraadpleging. En met de raadpleging over het Copernicusplan in 2000 in het achterhoofd, waarbij de federale overheid 8 miljoen enquêteformulieren thuisbestelde – overigens zonder enig verder resultaat – dachten ze een formule te kunnen voorstellen die weliswaar ondermaats is, maar hoe dan ook haalbaar.

Nu blijkt dat de N-VA, de partij van de Vlaamse minister van Buitenlands Beleid, slechts enkele dagen geleden zelf een voorstel van decreet opstelde houdende organisatie van een volksraadpleging in Vlaanderen over het Verdrag tot instelling van een Grondwet voor Europa. Dat ging recht naar het hart van de heer Sleenckx. De indieners van het verzoekschrift willen zich daar graag bij aansluiten, en kunnen grote delen van de argumentatie onderschrijven.

De heer Sleenckx citeert volgende passage uit het voorstel van decreet van de regeringspartij: “Een Europese grondwet moet anno 2005 hoe dan ook gedragen worden door een democratische meerderheid. Een debat in het Europees Parlement is onvoldoende als draagvlak voor de verschillende landen. Meer specifiek voor België is het debat in de Senaat

onvoldoende. Vermits de federale overheid het heeft laten afweten, is Vlaanderen de laatste kans om de grondwet via een volksraadpleging te laten goedkeuren. Die kans moet Vlaanderen grijpen. Bovendien biedt het organiseren van een Vlaamse volksraadpleging Vlaanderen de mogelijkheid om zich zowel binnenlands als Europees positief te presenteren als een regio en deelstaat die effectief meebeslist inzake Europese aangelegenheden. Op die manier kan van de gelegenheid gebruik gemaakt worden tot de vorming van de burgers en dit verhoogt de legitimiteit van Europa. Het belang van een volksraadpleging wordt in Vlaanderen door velen immers erkend. Zo voorzag het vorige Vlaams regeerakkoord (van 1999) nog onder de noemer “meer inspraak” het volgende: “In afwachting van de invoering van het bindend referendum en het volksdecreet wordt het consultatief referendum ingevoerd om de burgers nauwer bij het beleid te kunnen betrekken”.”.

De heer Sleenckx stelt aan de Vlaamse volksvertegenwoordiging voor dit voorstel van decreet te steunen, zodat er tot een volksraadpleging kan overgegaan worden. Hij suggereert in dit verband dat de brochure waarvan sprake in artikel 9 van het voorstel, die de bevolking op een objectieve manier moet inlichten, niet onder de auspiciën van de Vlaamse Regering, maar van een onafhankelijke commissie zou worden samengesteld.

Door het houden van een volksraadpleging, nadat een grondig maatschappelijk debat is gevoerd zoals de indieners voorstellen in het eerste punt van het verzoekschrift, zou de Vlaamse overheid een enorme dienst bewijzen aan de democratische principes, aan de geloofwaardigheid tegenover haar inwoners, aan de Europese zaak, en zou ze deels de schade kunnen herstellen die door de federale en andere assemblees aan deze principes werd toegebracht. De indieners hopen dat ze binnen enkele maanden geen folder-tje in het station of bij de post aantreffen waarbij de Vlaamse Regering, in navolging van de federale, beweert dat 7 of 8 Vlamingen op 10 voor de Europese Grondwet zijn, als dit niet op een werkelijke raadpleging berust.

C. Vraag naar tegensprekelijke hoorzittingen in het parlement

In het derde punt van het verzoekschrift ten slotte vragen de indieners om ook in het parlement een

reeks tegensprekelijke hoorzittingen te beleggen, met deelname van een brede waaier van burgers en vertegenwoordigers van sociale en democratische organisaties.

Men kan zich immers moeilijk voorstellen hoe een verhelderend debat zou kunnen plaatshebben tussen partijen die het blijkbaar reeds vanaf het eerste ogenblik eens waren dat de grondwet moet goedgekeurd worden. De parlementsleden moeten de deuren en vensters van dit instituut wijd open zetten en burgers aan het woord laten die als enkeling of als woordvoerder van een organisatie, beweging of studiegroep de moeite hebben gedaan zich in de ingewikkelde materie te verdiepen.

Blijkbaar valt het de parlementsleden moeilijk zich in te beelden dat iemand deze grondwet zou kunnen verwerpen. Vandaar het voorstel om de kritische stemmen te horen van hen die die grote eensgezindheid niet delen. De indieners denken hierbij in het bijzonder aan drie bewegingen. In de eerste plaats de syndicale beweging. De wereld van de arbeid is vanzelfsprekend sterk betrokken partij aangezien de grondwet in minutieuze bepalingen de vrijheid van het kapitaal proclameert, terwijl de vrijheden voor de werknemers, die in het tweede deel van de grondwet zouden moeten aan bod komen in het zagezegde Handvest van de Grondrechten, in veel gevallen geen enkele garantie bieden. In de voorbije maanden en weken is het concrete beleid van de EU door de vakbonden gecontesteerd. De heer Sleetx denkt daarbij aan de Bolkesteinrichtlijn en aan maatregelen als het generatiepact die onmiddellijk geïnspireerd zijn door de Europese “Strategie van Lissabon”. Als de parlementsleden menen dat deze contestatie onterecht is, moeten ze het debat aangaan en de andere stemmen tenminste aan het woord laten.

Dan is er ook de altermondialistische beweging. Er wordt vaak beweerd dat de EU het antwoord is op de kwalijke gevolgen van de mondialisering. Men kan dit gemakkelijk beweren, vooral als men andere meningen terzake negeert. Het standpunt van het parlement zou heel wat aan kracht en geloofwaardigheid winnen als het de confrontatie met tegengestelde meningen durfde aangaan. De heer Sleetx herinnert eraan dat Attac een buitengewoon positieve rol speelde bij het populariseren van de grondwetdiscussie in Frankrijk. Ook Attac-Vlaanderen heeft reeds in de fase van de conventiebesprekingen door geschriften en debatten de problematiek van de Europese eenmaking dicht bij de burger gebracht. Uit de vele

publicaties hierover blijkt deze beweging de nood aan een ambitieus Europees project bijzonder duidelijk in te zien, en bekijkt ze net om deze reden het Grondwettelijk Verdrag met een kritische blik. Ook hun analyse moeten de volksvertegenwoordigers kennen om goed geïnformeerd de grondwetratificatie te kunnen overwegen.

Ten derde is er de vredesbeweging. Die betekent nog altijd heel wat in Vlaanderen en moet ook aan het woord komen: zij kan zeggen wat het veiligheidsbeleid, dat zogenaamd in de Europese Grondwet ingecalculeerd is, eigenlijk betekent.

2.5 Bij wege van besluit

De keuze is aan de commissieleden. Ze kunnen de weg van de minste weerstand kiezen, zoals hun federale collega's en die in de andere assemblees, en de Europese Grondwet met een zucht van opluchting in alle stilte ratificeren. In dat geval moeten ze nooit meer klagen over gebrek aan belangstelling van de burger voor de Europese zaak, en zelfs niet over gebrek aan belangstelling voor wat er in dit huis gebeurt. Want de parlementsleden hebben ook een andere keuzemogelijkheid, eigenlijk de enige voor een democratische vertegenwoordiging. Ze kunnen een werkelijk diepgaand maatschappelijk debat organiseren, zichzelf en de burger informeren en de burger zijn zeg laten doen over de toekomst van Europa, met andere woorden zijn toekomst.

Men spreekt over de fameuze kloof tussen burgers en politici. Welnu, de leden van dit parlement hebben een unieke gelegenheid om voor een stuk die fameuze kloof dicht rijden. Ze moeten die grijpen.

3. BESPREKING VAN HET VERZOEK-SCHRIFT

De heer *Luc Van den Brande* vindt het weerzien met de beide gasten bijzonder aangenaam. Van de heer Debunne herinnert hij zich goed de gezamenlijke pogingen om de sociale cohesie te versterken, terwijl hij van de heer Sleetx de constructieve samenwerking in de commissie Buitenlandse Aangelegenheden aanhaalt.

Het lid is van mening dat de zaken grondig bekeken moeten worden. Dat is het minste wat men kan doen. Wat federaal op dit vlak gebeurde, is inderdaad bene-

den alle peil. Het ontwerp van Europees Grondwettelijk Verdrag verdient een grondige behandeling.

De kritiek van de heer Sleetcx geldt volgens de heer Van den Brande niet alleen de Europese Grondwet maar in wezen de hele Europese constructie. Hij vindt het daarom merkwaardig dat de heer Sleetcx vroeger nooit van zijn parlementaire prerogatieven en verantwoordelijkheden gebruik maakte om het functioneren van de Unie te bestrijden. Het gebrek aan democratische besluitvorming, het ontbreken van de trias politica en het diffuse karakter van de verhouding tussen Raad, Commissie en Parlement waren er al lang vóór het Grondwettelijk Verdrag, dat hier op sommige punten zelfs wat aan remedieert. Ook Lisabon, waar de verzoeker kritiek op heeft, heeft niets met de Europese Grondwet te maken.

Er zijn volgens de heer Van den Brande drie doelstellingen met betrekking tot de toekomst van Europa: alles in het werk stellen om een ruimte van democratie en universele waarden naar voren te zetten, zorgen dat er brood op de plank komt en blijft – en daarvoor is een kennisgedreven economie nodig die resulteert in jobs – en ten derde een ruimte van vrijheid en veiligheid. De vraag is nu hoe men met deze doelstellingen moet omgaan in de besluitvorming en hoe men ze kan neerschrijven in een grondwet. De spreker erkent met de heer Sleetcx dat het derde deel beter niet in de grondwet ware opgenomen, maar al doende leert men. Mutatis mutandis mag men bijvoorbeeld niet vergeten dat de Belgische grondwetgevers van 1830-1831 gemiddeld maar 29 jaar oud waren en toch een tekst hebben afgeleverd die in zijn tijd niet alleen richtinggevend was, maar alles bijeen ook de tand des tijds behoorlijk goed heeft doorstaan.

De spreker besluit dat de voorstelling die de heer Sleetcx van de Europese Grondwet heeft gegeven karikaturaal was, terwijl hij in een vorig leven precies datgene wat hij bekritiseert zelf voor een stuk mee heeft opgebouwd en politiek gevalideerd. Het lid erkent weliswaar dat de confrontatie met politiek andersdenkenden belangrijk is, maar men mag de twee debatten niet vermengen. Dat alles betekent evenwel niet dat het verzoekschrift betekenisloos zou zijn. Het is wel degelijk een signaal waarmee rekening moet worden gehouden. Er mag inderdaad niet blind geratificeerd worden, zoals het verzoekschrift terecht zegt in punt 1. Maar bij de uitvoering daarvan in de punten 2 en 3 vallen wel bedenkingen te maken. Zo bestaan er vele goede redenen om te twijfelen aan het nut van de beleidsvoorbereidende raadpleging die

gevraagd wordt in punt 2. Voor de tegensprekelijke hoorzittingen uit punt 3 valt wel iets te zeggen en daarom is het goed dat de commissie zelf intern reeds eerder heeft afgesproken op een soortgelijke vraag in te gaan.

Vervolgens merkt de heer Van den Brande op dat voorstanders – zelfs kritische voorstanders – van de Europese Grondwet hun houding niet hoeven te wijzigen omdat twee landen neen zegden. Men mag het kind niet met het badwater weggooien. Hoe onvolkomen de grondwet ook is en hoezeer hij ook zal moeten veranderd worden, toch blijft het belangrijk dat een aantal landen tot ratificatie overgaan, met name om aan te geven dat men een politieke unie nastreeft en niet een loutere vrijhandelszone. Het is overigens in een poging om dat laatste op hypocriete wijze te bewerkstelligen dat sommigen zo snel en zo ruim mogelijk willen uitbreiden, want dat is een strategie om de politieke unie te verwateren.

Het lid verwacht redelijkerwijze een pauze van drie jaar. Tijdens die reflectieperiode zullen de politieke omstandigheden in een aantal landen wijzigen en zal men het erover eens raken dat rond het derde deel van de Europese Grondwet een aantal aanpassingen nodig zijn, maar tegelijk zal men beseffen dat dit beter gebeurt vanuit de overtuiging dat de politieke unie geconsolideerd moet worden.

Mevrouw *Vera Dua* spreekt haar appreciatie uit voor de indieners van het verzoekschrift. Er leeft inderdaad onvrede bij de bevolking en er is dialoog nodig. Het is goed dat het Vlaams Parlement dit beter aanpakt dan het federale parlement. Zij is het volledig eens met de oproep tot een maatschappelijk debat. Het is nodig om de standpunten te confronteren. Meestendeels gaat men daarbij uit van een Europees politiek project, maar op grond daarvan komt men toch tot tegengestelde standpunten. Dat Europees politiek project is een vredesproject, een tegengewicht tegen de VS, een middel tot emancipatie op verschillende vlakken en meer dan alleen een vrijblijvende markt.

Volgens het lid heeft een dergelijk project een degelijke sokkel nodig. Daar is iedereen het min of meer over eens. De vraag is nu of de voorgestelde Europese Grondwet die rol kan vervullen. Is het glas half vol of half leeg? Het is nu eenmaal een compromis, maar voor haar staan er naast negatieve zaken – de verankering van het neoliberale gegeven – ook positieve zaken in, zoals over energie en duurzaamheid.

En het is daarenboven maar de vraag of men, als men dit ontwerp weggooit, iets beters in de plaats zal krijgen. Het lid is overtuigd van het tegendeel. Tijdens de druk bijgewoonde debatten in Vlaanderen over de Europese Grondwet is de toon niet vijandig, maar wel kritisch. Men maakt wel degelijk het onderscheid tussen de grondwet en het feitelijke functioneren van Europa. Voor mevrouw Dua is de grondwet een stap vooruit in de richting van een meer democratisch functioneren. Zij vernoemt dienaangaande de inbreng van het Europees Parlement en de medebeslissingsprocedure. Het Europees Parlement heeft overigens, in tegenstelling tot wat men soms denkt, meer te zeggen dan het Belgische en het Vlaamse. Door het ontbreken van het meerderheidscafé heeft men immers geregeld wisselmeerderheden met verrassende resultaten. Zij erkent wel dat het aantal materies waarvoor het EP bevoegd is nog steeds te beperkt is, dit ondanks de geleidelijke uitbreiding van zijn bevoegdheden. Tot slot houdt het lid een pleidooi om de behandeling niet op een draai te laten verlopen.

De voorzitter herinnert er terzake aan dat een behoorlijk strikte timing werd afgesproken. Na het horen van de toelichting bij de Europese Grondwet door minister Bourgeois zou het verzoekschrift behandeld worden, wat thans aan de gang is. Er komen twee dagen van hoorzittingen met maximum acht genodigden, gevolgd door de bespreking van twee voorstellen van resolutie. Op 13 december vangt de bespreking van het ontwerp zelf aan, maar de stemming daarover kan pas plaatsvinden als eerst de tekst van het samenwerkingsakkoord tussen de zeven parlementen beschikbaar is.

De heer *Luk Van Nieuwenhuysen* is verheugd dat de aanpak van het Vlaams Parlement grondiger is dan die van het federale, in het bijzonder de Senaat. Dat is overigens niet nieuw. Europese aangelegenheden worden in het Vlaams Parlement altijd grondiger behandeld. Misschien is de bewogenheid omgekeerd evenredig met de impact. Die laatste dreigt voor de regio's door de Europese Grondwet overigens nog te verkleinen. Voor wat de kwestie van de volksraadpleging betreft, heeft zijn fractie niet gewacht op het aangekondigde N-VA-initiatief. Zij diende in februari immers al een voorstel van decreet in met het oog op een volksraadpleging. De heer Van Nieuwenhuysen is dan ook benieuwd naar de houding van de Vlaamse Regering bij de behandeling van dit voorstel in de commissie voor Binnenlandse Aangelegenheden.

Volgens de heer *Joris Van Hauthem* is er inderdaad niet genoeg debat geweest. In de landen waar er wel referenda geweest zijn, is er maandenlang een breed maatschappelijk debat gevoerd tussen de kenners maar ook onder gewone burgers. Vlaanderen heeft ook behoefte aan een dergelijk debat en de beste manier om daartoe te komen is volgens de spreker een referendum.

De fractie van de heer Van Hauthem heeft eerder overigens ook reeds hoorzittingen gevraagd en bekomen. Hij drukt daarbij de hoop uit dat die hoorzittingen ook echt tegensprekelijk zullen zijn. De ervaring leert echter dat de uitstraling van dergelijke hoorzittingen beperkt is en dat de resultaten ervan vaak binnen de muren van het Vlaams Parlement blijven. Een debat op bredere schaal is enkel mogelijk via een referendum.

De heer *John Vrancken* denkt dat de mening van de heer Sleetcx bewijst dat 'les extrêmes se touchent'. Hij ontwaart gelijklopende belangen op het vlak van de bespreking van de Europese Grondwet. Hij roept de parlementsleden op om niet dezelfde fout te maken als het federale parlement. Daar had men de grondwet, een lijvig boek, pas drie uur voor de stemming gekregen en heeft men dus eigenlijk gestemd over iets waarvan men de inhoud niet kende. De meerderheidspartijen oefenen zware druk uit om de Europese Grondwet ook in dit gremium snel-snel te behandelen. De tijd dringt echter niet. Tijdens de top van 16 en 17 juni hebben de Europese leiders immers besloten tot een periode van bezinning en debat. De Luxemburgse premier Jean-Claude Juncker, op dat moment voorzitter van de Europese Raad, gaf aan dat er geen beslissing genomen wordt voor de zomer van 2007. Dit parlement staat dus onterecht onder druk om te ratificeren voor het voorjaar van 2006. De spreker vraagt dan ook meer tijd voor een grondig debat en een democratische behandeling.

Mevrouw *Anne Marie Hoebeke* stelt vast dat het verzoekschrift het parlement vraagt om niet over te gaan tot de ratificatie zolang er geen diepgaand maatschappelijk debat gevoerd is dat de standpunten van voor- en tegenstanders verduidelijkt en tevens de mogelijkheid biedt om een beleidsvoorbereidende raadpleging te houden. Bij de ondertekening van de ontwerp-tekst heeft de fractie waartoe mevrouw Hoebeke behoort voorgesteld om een referendum te organiseren. Dat is toen niet goedgekeurd door andere partijen.

Mevrouw Hoebeke is het verder ook eens met heel wat van de argumenten van de voorgaande sprekers. Het is absoluut nodig dat er een Europese Grondwet komt. Het verzoekschrift ontkent trouwens de bestaansredenen van Europa niet. Dat er onvolkomenheden en onduidelijkheden in de verdragstekst zitten is quasi-onontkoombaar. Maar zulks hoeft daarom nog geen dramatische gevolgen te hebben, het recht evolueert immers voortdurend. Elke rechtsstaat, ook Europa, heeft krijtlijnen over rechten en plichten nodig. De modale burger is het daarmee trouwens eens. De voorgestelde grondwet is een eerbaar compromis, dat trouwens ook het enig haalbare was. De spreker zegt dat haar fractie bereid is om hoorzittingen te organiseren, maar dat ze er hoe dan ook bij blijft dat de Europese Grondwet finaal geratificeerd moet worden.

De heer *Jos Stassen* meent in heel deze discussie twee belangrijke politieke vragen te kunnen ontwaren. Wil het Vlaams Parlement vooreerst een debat dat verder gaat dan loutere hoorzittingen? Er ontstaat immers pas een maatschappelijk debat als mensen zich ergens over kunnen uitspreken en dus ja of neen kunnen stemmen. Dat impliceert dus de organisatie van een referendum. Een tweede kwestie is of het parlement een datum voor ratificatie van het verdrag zal vastleggen. Het vaststellen van een datum maakt in de praktijk een referendum namelijk onmogelijk. Juridisch gezien is het trouwens helemaal niet nodig om op korte termijn te ratificeren.

De heer *Jef Sleetckx* herhaalt in zijn repliek op de vragen en bedenkingen vooreerst zijn uitgangspunt: ten gronde is hij blij dat er een Europese Grondwet komt. Een politieke entiteit van 450 miljoen mensen heeft een grondwet nodig om effectief en democratisch te kunnen functioneren. Het verontrust hem echter dat ook zeer gematigde commentatoren fundamentele bemerkingen hebben bij de huidige tekst. Toen hij nog parlements lid was, is de heer Sleetckx inderdaad – zoals trouwens bij de meeste parlementsleden het geval is – nooit echt met Europa bezig geweest. Uit gesprekken met juristen blijkt verder dat de huidige tekst onleesbaar is. Als, omzeggens, in punt a de rechten staan opgesomd, worden de daarmee samenhangende bevoegdheden in een punt b dan weer aan de niet democratisch functionerende Raad toegekend.

De heer *Jef Sleetckx* acht het opzet van het verzoekschrift sowieso geslaagd te zijn: er komen hoorzittingen, er zal gedebatteerd worden. Hij heeft een aantal bedenkingen bij de voorgestelde grondwet. Recht op

arbeid is bijvoorbeeld een heel andere kwestie dan recht op werk. Recht op arbeid is een breed recht in maatschappelijke context, recht op werk is een geïndividualiseerde relatie tussen werknemer en werkgever. Moet dat niet verduidelijkt worden? Moet de maximale arbeidsduur niet bepaald worden? Wat houdt de vooropgestelde modernisering van de sociale zekerheid precies in? Een burger moet de grondwet kennen, dus moet het document duidelijk en leesbaar zijn. De procedure om veranderingen in de Europese Grondwet aan te brengen is loodzwaar. Er moet immers eerst opnieuw een conventie worden samengeroepen, dan moet er een Intergouvernementele Conferentie komen en ten slotte moeten alle 25 (en in de toekomst misschien nog meer) lidstaten de wijziging ratificeren. Is het verder normaal dat in een grondwet het beleid wordt uitgestippeld? Is een grondwet niet bedoeld om enkel de spelregels te bepalen? Debat moet mogelijk zijn. In het huidige tekstvoorstel is willekeur mogelijk. Het is niet duidelijk wie wie controleert. De Europese Commissie heeft als enige wetgevend initiatiefrecht en de Raad heeft over alle aspecten wetgevende macht. De Raad is echter niet verkozen.

De spreker vraagt geen totale ommekeer, maar wel dat er over al die aspecten nagedacht wordt. Het document bevat gelukkig ook een aantal verbeteringen, maar het democratische gehalte is in globaal beneden alles.

De heer *Luc Van den Brande* beaamt dat de Europese Commissie de enige Europese instantie is die wetgevende initiatieven kan initiëren. Ze belichaamt en behartigt immers het algemeen Europees belang. Het alternatief is een intergouvernementeel Europa. Het is goed dat er een orgaan bestaat dat zich bekommert om het geheel van de volkeren, de cultuur, de diversiteit en de sociale cohesie. De Nederlandse Tweede Kamer heeft trouwens ook geen initiatiefrecht om voorstellen van wet in te dienen. En toch is het Nederlandse systeem onbetwistbaar democratisch. De spreker wil daarmee zeker niet pleiten tegen initiatiefrecht van parlementen, maar wil een en ander enkel op een genuanceerde manier bekijken.

De heer *Luc Van den Brande* acht het een veel groter probleem dat er onvoldoende controle is door de nationale en regionale parlementen op de beslissingen van de Raad. Het dubbele mandaat, nationaal parlements lid én Europees parlements lid (een systeem dat bestond tot de eerste rechtstreekse verkiezing van het Europees Parlement in 1979) was in se niet goed

omdat de Europese parlementsleden niet rechtstreeks verkozen waren. Het bood echter wel het voordeel dat de Europese parlementsleden door hun aanwezigheid in het nationale parlement rechtstreekser controle konden uitoefenen op de leden van de Raad. Er is dus te weinig parlementaire controle, niet om de redenen die de heer Sleetckx aanhaalt, maar door de specificiteit van de Europese mechanismen.

De heer *Jef Sleetckx* stelt dat een inhoudelijke beoordeling niet het voorwerp is van het verzoekschrift. Hij heeft de indruk dat de commissieleden het eens zijn om hoorzittingen en desnoods maatschappelijke debatten te organiseren. Dat betekent dat het verzoekschrift geslaagd is. Hij maakt zich weinig illusies over veranderingen aan de tekst of over de uiteindelijke goedkeuring, maar is tevreden met het debat en hoopt dat er meer duidelijkheid over de inhoud van de Europese Grondwet zal komen.

4. CONCLUSIE

De *voorzitter*, daarin bijgetreden door de leden van de commissie, besluit dat er al eerder beslist is om – op vraag van vijf leden van de commissie – hoorzittingen te organiseren. Tevens zijn er twee voorstellen voor beleidsvoorbereidende raadplegingen. Het betreft dan meer bepaald een reeds ingediend voorstel vanuit de Vlaams Belang-fractie (momenteel hangende in de Commissie voor Binnenlandse Aangelegenheden, Bestuurszaken, Institutionele en Bestuurlijke Hervorming en Decreetsevaluatie) en een aangekondigd voorstel vanuit de N-VA-fractie. Ook zijn er de afgelopen weken in de schoot van deze commissie een aantal werk- en datumafspraken gemaakt, die garanderen dat de goedkeurings- en ratificatieprocedure niet overhaast zal afgehandeld worden. Het realiseren van een diepgaand maatschappelijk debat zal afhangen van het al dan niet goedkeuren van de genoemde voorstellen over een beleidsvoorberei-

dende raadpleging. De voorzitter formuleert derhalve als algemene conclusie dat de commissie, in de mate van het mogelijke, reeds tegemoet is gekomen aan de verzuchtingen van de verzoekers.

De verslaggevers,

Anne Marie
HOEBEKE

John VRANCKEN

De voorzitter,

Karim
VAN OVERMEIRE

BIJLAGE

Brussel, 30 mei 2005

Aan de Heer N. De Batselier
Voorzitter van het Vlaams Parlement
Vlaams Parlement
1011 Brussel

Geachte Heer Voorzitter,

Na de federale Kamer en Senaat dient ook het Vlaams Parlement zich uit te spreken over het Verdrag tot vaststelling van een Grondwet voor Europa. Welk standpunt men tegenover dit verdrag ook inneemt, het is duidelijk dat het over een zeer belangrijke aangelegenheid gaat, waarin de betrokkenheid van de burgers maximaal moet nagestreefd worden om tot een democratische beslissing te kunnen komen. De ratificatie door de Belgische Kamer en Senaat was alleszins geen voorbeeld van zulke democratische bekommernis. Daarom richten we ons tot het Vlaams Parlement, in de hoop dat er in Vlaanderen in extremis dan toch initiatieven komen die het Vlaams Parlement toelaten een standpunt in te nemen dat gestoeld is op een werkelijke raadpleging van de bevolking.

Daarom dienen wij hierbij een verzoekschrift in, met de volgende strekking.

1. Wij verzoeken het Vlaams Parlement niet over te gaan tot ratificatie zolang er geen diepgaand maatschappelijk debat is gevoerd dat de standpunten van voor- en tegenstanders verduidelijkt, zodat het Parlement de spreekbuis kan zijn van de wensen van de bevolking. We wijzen erop dat de Europese kalender minstens nog een jaar de tijd geeft; redenen voor een overhaaste beslissing zijn er dus niet.
2. Wij menen dat het in dit verband nuttig zou zijn om de mogelijkheid van een beleidsvoorbereidende raadpleging opnieuw in overweging te nemen.
3. We verzoeken u ook om in het Parlement een reeks tegensprekelijke hoorzittingen te beleggen, met deelname van een brede waaier van burgers en vertegenwoordigers van sociale en democratische organisaties.

We zijn overtuigd van de noodzaak van een ambitieus en hoopgevend Europees project: we zijn echter evenzeer overtuigd dat dergelijk project alleen werkelijkheid kan worden als het steunt op de wil van de volkeren in Europa. We hopen dat het Vlaams Parlement daartoe zijn steentje bijdraagt, en menen dat bovenstaande verzoeken hierbij nuttig zijn.

Daarom vragen wij een dringende bespreking van dit verzoekschrift in de bevoegde commissie en de plenaire vergadering.

Met de meeste hoogachting,

J. J. Loeckx
Vinkenstraat, 7
2400 Mol

J. J. Loeckx